

ՀՀ Երևան քաղաքի Արաբկիր և Քանաքեռ- Զեյթուն վարչական
շրջանների ընդհանուր իրավասության դատարանին
Դիմող՝ Լուսինե Փարսադանյանի ներկայացուցիչներ՝

Արայիկ Միքայելի Զայան
ք. Վանաձոր, Տիգրան Մեծի 59
Անի Ժիրայրի Զատինյան
ք. Վանաձոր, Տիգրան Մեծի 59

Պատասխանող՝ ՀՀ ոստիկանության Արաբկիրի
քննչական բաժնի քննիչ Գ. Ռ. Ագաջանյան
Հասցե՝ ք. Երևան Մամիկոնյանց 1

ԴԻՄՈՒՄ

(ՀՀ ոստիկանության Արաբկիրի քննչական բաժնի քննիչ Գ. Ռ. Ագաջանյանի 23.10.2013թ.
նյութերով քրեական գործի հարուցումը մերժելու մասին որոշումը վերացնելու
պահանջի մասին)

1. Գործի նախապատմությունը

1.1 2012 թ. սեպտեմբերի 4-ին Արաբկիր բժշկական կենտրոնում մահացել է
Լուսինե Փարսադանյանի դուստրը՝ Էլեն Արմանի Փարսադանյանը:

1.2 2013թ. հունվարի 29-ին Լուսինե Փարսադանյանը հանցագործության
մասին հաղորդում եմ ներկայացրել ՀՀ ոստիկանության Արաբկիրի բաժնում:

1.3 2013թ. ապրիլի 23-ին Լուսինե Փարսադանյանի կողմից դիմում է
ներկայացվել ՀՀ գլխավոր դատախազություն՝ նախաքննության մարմնի կողմից
քրեական գործի շրջանակներում թույլ տրված խախտումները վերացնելու ուղղությամբ
համապատասխան միջոցներ ձեռնարկելու, մասնավորապես՝ վարույթն իրականացնող
մարմնին պարտավորեցնել իրեն որպես տուժողի իրավահաջորդ ներգրավել և
մասնակից դարձնել դատաբժշկական փորձաքննությանը:

1.4 2013թ. ապրիլի 29-ին ՀՀ գլխավոր դատախազության կողմից Լուսինե
Փարսադանյանի դիմումը ուղարկվել է Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն վարչական
շրջանների դատախազություն:

1.5 2013թ. մայիսի 8-ին Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն վարչական շրջանների դատախազությունից դիմումը ուղարկվել է ՀՀ ոստիկանության Երևան քաղաքի վարչության Արաբկիր բաժին:

1.6 2013թ. օգոստոսի 28-ին դիմում-բողոք է ներկայացվել ՀՀ գլխավոր դատախազ Աղվան Հովսեփյանին, որով խնդրել ենք Լ. Փարսադանյանին հանցագործության մասին հաղորդման հիման վրա որոշման կայացնելու և տուժողի իրավահաջորդ ճանաչելու և նշանակված փորձաքննությանը մասնակից դարձնել նշանակված փորձաքննությանը:

1.7 2013թ. սեպտեմբերի 11-ին ՀՀ Երևան քաղաքի դատախազությունից ստացվել է գրություն, համաձայն որի դիմումն ուղարկվել է Երևան քաղաքի Արաբկիր և Քանաքեռ Զեյթուն վարչական շրջանների դատախազություն:

1.8 Սույն թվականի հոկտեմբերի 18-ին ՀՀ «փորձաքննությունների ազգային բյուրոյում» կայանալիք հանձնաժողովային դատաբժշկական փորձաքննության մասին Լ. Փարսադանյանն իմացել է այն սկսելուց մոտ 1 ժամ առաջ հեռախոսազանգի միջոցով, որով քննիչը հայտնել է, որ ՀՀ «փորձաքննությունների ազգային բյուրոյում» տեղի է ունենալու փորձաքննություն, որին կարող է մասնակցել նաև Լուսինե Փարսադանյանը:

1.9. 2013թ. հոկտեմբերի 18-ին ՀՀ «փորձաքննությունների ազգային բյուրոյում» ավարտվել է նշանակված հանձնաժողովային դատաբժշկական փորձաքննությունը և կազմվել է թիվ 13-0637 եզրակացությունը:

1.10. 2013թ. հոկտեմբերի 23-ին ՀՀ ոստիկանության Արաբկիրի քննչական բաժնի քննիչ Գ. Ռ. Ազաջանյանի կողմից կայացվել է նյութերով քրեական գործի հարուցումը մերժելու մասին որոշում: Որոշումը ստացել ենք սույն թվականի 2013թ. հոկտեմբերի 30-ին:

1.11.2013թ. նոյեմբերի 5-ին դիմում-բողոք է ներկայացվել ՀՀ գլխավոր և Երևան քաղաքի Արաբկիր և Քանաքեռ Զեյթուն վարչական շրջանների դատախազություններ` ՀՀ ոստիկանության Արաբկիրի քննչական բաժնի քննիչ Գ. Ռ. Ազաջանյանի 23.10.2013թ. նյութերով քրեական գործի հարուցումը մերժելու մասին որոշումը վերացնելու պահանջով:

1.12. 2013թ. նոյեմբերի 25-ին ՀՀ Երևան քաղաքի դատախազ Ա. Ս. Դավթյանը կայացրել է բողոքը մերժելու մասին որոշում, այն անհիման լինելու պատճառաբանությամբ, որոշումը ստացվել է 30.11.2013թ.:

2. Գտնում եմ, որ 2013թ. հոկտեմբերի 23-ին ՀՀ ոստիկանության Արաբկիրի քննչական բաժնի քննիչ Գ. Ռ. Ազաջանյանի կողմից կայացված նյութերով քրեական գործի հարուցումը մերժելու մասին որոշումը ենթակա է վերացման հետևյալ պատճառաբանություններով և հիմնավորմամբ:

2.1 քրեադատավարական օրենքով սահմանված ժամկետների խախտում

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 180-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ հանցագործությունների մասին հաղորդումները պետք է քննարկվեն և լուծվեն անհապաղ, իսկ գործ հարուցելու առիթի օրինականությունը և հիմքերի բավարար լինելն ստուգելու անհրաժեշտության դեպքում՝ դրանց ստացման պահից 10 օրվա ընթացքում:

Սույն քրեական գործով Լ. Փարսադանյանի կողմից հանցագործության մասին հաղորդում է ներկայացվել, սույն թվականի հունվարի 29-ին, հաղորդման վերաբերյալ նախապատրաստվել են նյութեր, նշանակվել է հանձնաժողովային փորձաքննություն: Գործի քննությունը տևել է շուրջ 10 ամիս, սույն թվականի հոկտեմբերի 23-ին կայացվել է քրեական գործի հարուցումը մերժելու մասին որոշում, այսինքն այն կայացվել է քրեադատավարական օրենսդրությամբ սահմանված ժամկետների խախտմամբ:

2.2 ոչ պատշաճ քննություն կատարելու վերաբերյալ

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 17-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ քրեական հետապնդում իրականացնող մարմինը պարտավոր է ձեռնարկել քրեական դատավարության օրենսգրքով նախատեսված բոլոր միջոցառումները՝ գործի հանգամանքների բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ հետազոտման համար, պարզել ինչպես կասկածյալի և մեղադրյալի մեղավորությունը հիմնավորող, այնպես էլ նրանց արդարացնող, ինչպես նաև նրանց պատասխանատվությունը մեղմացնող և ծանրացնող հանգամանքները:

Սյուն դեպքում ներկայացված հանցագործության մասին հաղորդման վերաբերյալ չի կատարվել օբյեկտիվ, լրիվ և բազմակողմանի քննություն: Մասնավորապես քննիչի կողմից չեն ձեռնարկվել բոլոր անհրաժեշտ միջոցները գործի հանգամանքների բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ քննություն կատարելու ուղղությամբ: Վարույթն իրականացնող մարմնի կողմից համապատասխան միջոցներ չեն ձեռնարկվել այլ ապացույցներ ստանալու ուղղությամբ, բացատրություն է վերցվել հաղորդում տված անձից և նշանակվել է հանձնաժողովային դատաբժշկական փորձաքննություն: Քննիչի կողմից միջոցներ չեն ձեռնարկվել «Արաբկիր» բժշկական կենտրոնի աշխատակիցներից բացատրություններ վերցնելու ուղղությամբ: Եվ առհասարակ այլ ապացույց քան փորձաքննության եզրակացությունը չի ստացվել:

Բացի այդ քրեական գործի հարուցումը մերժելու մասին որոշումը պատշաճ կերպով պատճառաբանված և հիմնավորված չէ, այն հիմնված է միայն 2013թ. հոկտեմբերի 18-ի թիվ 13-0637 հանձնաժողովային դատաբժշկական փորձաքննության եզրակացությամբ: Վարույթն իրականացնող մարմնի կողմից չի նշանակվել այլ փորձաքննություն պարզաբանելու համար, թե ինչ պայմաններում է առաջացել Է. Փարսադանյանի թթի և աչքի վրա եղած վնասվածքը, այն ինչ պատճառահետևանքային կապի մեջ է գտնվում երեխայի մահվան հետ:

2.2.1 Նախաքննության ընթացքում անպատասխան են մնացել հետևյալ հարցերը.

2013թ. փետրվարի 22-ին ՀՀ ոստիկանության ՔԳՎ Երևան քաղաքի վարչության Արաբկիրի բաժնի հետաքննության տեսուչ Ա. Մանուկյանի կողմից նշանակվել է հանձնաժողովային դատաբժշկական փորձաքննություն: Փորձաքննության կատարումը հանձնարարվել է ՀՀ «փորձաքննությունների ազգային բյուրո» ՊՈԱԿ-ին:

Հանձնաժողովային դատաբժշկական փորձագիտական եզրակացությամբ չի պարզաբանվել մի շարք հարցեր, ինչպես նաև այն կատարվել է քրեադատավարական օրենսդրությամբ սահմանված նորմերի խախտմամբ:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 247-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին և 3-րդ կետերի համաձայն՝ փորձաքննություն նշանակելիս և կատարելիս կասկածյալը, մեղադրյալը և տուժողն իրավունք ունեն՝ 1. մինչև փորձաքննություն կատարելը ծանոթանալ փորձաքննություն նշանակելու մասին քննիչի որոշմանը և ստանալ իրենց իրավունքների պարզաբանում. այդ մասին կազմվում է արձանագրություն. 3. միջնորդել, որ փորձագետ նշանակվի իր մատնանշած անձանց թվից:

Լուսինե Փարսադանյանը չնայած բազմաթիվ դիմում-բողոքների մինչև այժմ տուժողի իրավահաջորդ չի ճանաչվել: Սույն գործով նախաքննությունն իրականացնող մարմինը տուժողի իրավահաջորդին մինչև փորձաքննություն կատարելը չի ծանոթացրել փորձաքննություն նշանակելու մասին հետաքննիչի որոշմանը, չի պարզաբանել տուժողի իրավահաջորդի իրավունքները ինչպես նաև հնարավորություն չի ունեցել փորձագետին լրացուցիչ հարցեր առաջադրելու: Այսինքն՝ փորձաքննությունը նշանակվել և իրականացվել է ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքով սահմանված նորմերի խախտումներով, ինչի հետևանքով տուժողի իրավահաջորդը հնարավորություն չի ունեցել իրականացնել իր իրավունքները:

Նշանակված փորձաքննությամբ չի պատասխանվել մի շարք հարցերի, որոնք էական նշանակություն կարող էին ունենալ է. Փարսադանյանի մահվան հանգամանքները պարզելու համար:

Մասնավորապես պարզաբանման համար փորձագետներին չեն առաջադրվել և չեն պարզաբանվել հետևյալ հարցերը.

- ✚ արդյոք է. Փարսադանյանի մոտ ախտորոշված հիվանդությունը պատճառահետևանքային կապի մեջ է գտնվում մահվան հետ
- ✚ տվյալ հիվանդությունը հնարավոր էր արդյոք բուժել, եթե այն ախտորոշվեր ավելի վաղ
- ✚ ինչ հետազոտություններ իրականացնելուց հետո էր հնարավոր ախտորոշել տվյալ հիվանդությունը
- ✚ ինչ բուժում իրականացնելու դեպքում էր հնարավոր փրկել է. Փարսադանյանի կյանքը
- ✚ արդյոք մահացու հիվանդություն է է. Փարսադանյանի մոտ ախտորոշված հիվանդությունը

- ✚ երբ կարող էր ախտորոշվել հիվանդությունը, որպեսզի հնարավոր լիներ փրկել երեխայի կյանքը
- ✚ պոլիկլինիկական հետազոտությունների միջոցով հնարավոր էր արդյոք բացահայտել /ախտորոշել/ երեխայի մոտ եղած կամ նոր սկսվող հիվանդությունը
- ✚ տվյալ հիվանդությունը ունեցել է արդյոք գաղտնի շրջան և երբ կարող էր այն ախտորոշվել:

- «Արաբկիր» բժշկական կենտրոնում գտվելու ժամանակ Էլեն Փարսադանյանը հետազոտվել է բժշկական կենտրոնի նյարդաբան Ռուզաննա Քալաշյանի մոտ, ըստ որի երեխայի մոտ ախտորոշվել է էպիլեպսիա հիվանդությունը, որի համար Է. Փարսադանյանը 2 օրից ավելի դեղորայք է ստացել, այսինքն նշանակվել է բուժում, որից հետո պարզվել է, որ երեխայի մոտ էպիլեպսիա հիվանդություն չկա: Այս ախտորոշման, բուժման և հետազայում դրա հերքման մասին փորձագիտական թիվ 13-0637 եզրակացության մեջ որևէ նշում չկա: Հետևաբար առանց պարզաբանման է մնացել նաև այն հարցը, թե ինչ ազդեցություն կարող էր ունենալ նման հիվանդությամբ տառապող մարդու համար էպիլեպսիա հիվանդության դեմ արված բուժումը:

- «Արաբկիր» բժշկական կենտրոնում բուժում ստանալիս Էլեն Փարսադանյանը վնասվածքներ է ունեցել մասնավորապես քթի և աչքի շրջանում վնասվածքներ: Քթի վնասվածքը եղել է ավելի խոր, ըստ մոր խոսքերի երեխայի քիթը վնասվել է շնչառության սարքի խողովակից: Քթի և աչքի վրա եղած վնասվածքները ինչից են առաջացել և արդյոք դրանք գտնվում են մահվան հետ պատճառահետևանքային կապի մեջ, արդյոք այն կարող է վնասել շնչառական ուղիները, այս հարցի պատասխանը ևս մնացել է առանց բացահայտման:

- «Արաբկիր» բժշկական կենտրոնում գտնվելու 10-րդ օրը Է. Փարսադանյանի թոքը վնասվել է էինկուբացիոն խողովակը ներս հրելու ժամանակ, որի մասին մայրը տեղեկացել է բժշկական կենտրոնի բժիշկ Մերի Ղուկասյանից: Է. Փարսադանյանի թոքի շրջանում ստացած վնասվածքը, որը նա ստացել է էինկուբացիոն խողովակը ներս հրելու ժամանակ չի առաջացրել արդյոք երեխայի վիճակի վատացման և գտնվում է արդյոք պատճառահետևանքային կապի մեջ մահվան հետ, այս հարցը ևս կարևոր նշանակություն ունի և այն ևս մնացել է անպատասխան:

2.3 Կյանքի իրավունքի շուրջ արդյունավետ քննություն իրականացնելու պարտավորությունը

Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի 2-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ յուրաքանչյուրի կյանքի իրավունքը պաշտպանվում է օրենքով: (...):

Է. Փարսադանյանը գտնվել է պետության կողմից վերահսկվող բժշկական հիմնարկում և կյանքի իրավունքի պաշտպանության պարտավորությունը օբյեկտիվորեն կրում էր պետությունը: Կյանքի իրավունքի կարևորագույն բաղադրիչն է պետության կողմից պատշաճ քննություն իրականացնելը: Սույն դեպքում, դեպքը տեղի է ունեցել պետության կողմից վերահսկվող հիմնարկում և դեպքի շուրջ պետության

կողմից չի իրականացվել պատշաճ քննություն, պարզելու համար Է. Փարսադանյանի մահվան հանգամանքները:

Եվրոպական դատարանի կողմից բազմիցս մեկնաբանվել է 2-րդ և 13-րդ հոդվածների ընթացակարգային խախտումների միջև հարաբերությունները, այն է՝ ըստ 2-րդ հոդվածի՝ ընթացակարգային պաշտպանությունը վերաբերում է պետության պարտավորությանը՝ անցկացնել կյանքից զրկման փաստի արդյունավետ հետաքննություն:

Կոնվենցիայի 2-րդ հոդվածով ամրագրված կյանքի իրավունքի շրջանակներում արդյունավետ քննություն իրականացնելու պարտականությունը (կյանքի իրավունքի դատավարական բաղադրիչը) բխում է Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքում հաստատված իրավական դիրքորոշումից, համաձայն, որի պետությունը պարտավոր է ներկայացնել անձին մահվան հանգեցրած իրադարձությունների համոզիչ բացատրություն, իսկ այն չներկայացնելու դեպքում պետությունը խախտած կլինի Կոնվենցիայի 2-րդ հոդվածը:

2.4. Տուժող ճանաչելու վերաբերյալ պնդումներ

Հանցագործության մասին հաղորդում ներկայացնելուց հետո Լ. Փարսադանյանը տուժողի իրավահաջորդ չի ճանաչվել և հնարավորություն չի ունեցել մասնակցելու քննությանը, չնայած այն հանգամանքին, որ նրա կողմից բազմիցս նման ցանկություն է արտահայտվել և ներկայացվել է դիմումներ:

ՀՀ քրեական օրենսգրքի 80-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Տուժողի իրավահաջորդ է ճանաչվում նրա մերձավոր ազգականներից մեկը, որը ցանկություն է հայտնել քրեական գործով վարույթում իրականացնել մահացած (...) տուժողի իրավունքները և պարտականությունները»:

Նույն հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն՝ «Տուժողի իրավահաջորդը քրեական գործով վարույթին մասնակցում է տուժողի փոխարեն և ունի վերջինիս իրավունքները և պարտականությունները, (...)»:

ՄԻԵԴ-ը սահմանել է, որ Կոնվենցիայի 8-րդ հոդվածը պետության համար առաջացնում է ոչ միայն նեգատիվ պարտականություններ (ձեռնպահ մնալու համապատասխան ազատություններին միջամտելուց), այլ նաև պոզիտիվ պարտականություններ (inter alia, սահմանելու տուժողների իրավունքների քրեադատավարական պաշտպանության համարժեք կառուցակարգեր):

Խորվաթիայի քրեադատավարական օրենսդրությունը նախատեսում էր տուժողի իրավունքների պաշտպանության մի շարք կառուցակարգեր, այդ թվում՝ սուբսիդիար մեղադրողի գործառույթ իրականացնելու իրավունքը (տե՛ս Յանկովիչի վերաբերյալ ՄԻԵԴ վճռի 25-րդ կետ): Այնուհանդերձ, Յանկովիչի գործով ՄԻԵԴ-ը գտել է, որ պետությունը չի կատարել իր այդ պոզիտիվ պարտականությունը, քանի որ inter alia,

տուժողին իրական հնարավորություն չի տրվել իրականացնելու իր դեմ ոսնձգություն թույլ տված անձի քրեական հետապնդում (տե՛ս Յանկովիչի վերաբերյալ ՄԻԵԴ վճռի 57-րդ կետ): Դրա հիման վրա արձանագրվել է Եվրոպական կոնվենցիայի 8-րդ հոդվածի խախտում (տե՛ս Յանկովիչի վերաբերյալ ՄԻԵԴ վճռի 58-րդ կետ):

Յանկովիչն ընդդեմ Խորվաթիայի գործով ՄԻԵԴ իրավական դիրքորոշումը սույն գործի փաստերի վրա տարածելով՝ կարող ենք արձանագրել, որ տուժողի իրավահաջորդ տուժողի իրավահաջորդ չճանաչելով, քրեական գործ չհարուցելով, տուժողին հնարավորություն չի տրվում իրականացնել իր շահերի արդյունավետ պաշտպանություն:

Քրեական արդարադատության համակարգում տուժողի պահանջմունքները բավարարելու և շահերը պաշտպանելու ուղղությամբ միջոցներ ձեռնարկելու պետությունների պարտավորությունը սահմանված է նաև ՄԱԿ-ի 1985 թ. նոյեմբերի 29-ի Գլխավոր ասամբլեայի 40/34 բանաձևի 4-րդ կետով, որի համաձայն՝ հանցագործությունից տուժողները ներպետական օրենսդրությանը համապատասխան պետք է ունենան արդարադատության մատչելիության և իրենց պատճառված վնասի արագ փոխհատուցման իրավունք:

Հոչակագրի 6-րդ կետի համաձայն՝ անհրաժեշտ է օժանդակել այն բանին, որ դատական և վարչական ընթացակարգերը, ըստ էության համապատասխանեն հանցագործության զոհերի պահանջներին, այդ թվում՝

բ) վարույթի ցանկացած փուլում գործի էության վերաբերյալ տուժողներին կարծիք արտահայտելու հնարավորություն ապահովելու և այդ կարծիքները քննարկելու եղանակով, հատկապես երբ տվյալ հարցը վերաբերվում է տուժողին:

ՀՀ վճռաբեկ դատարանը ԵԿԴ/0077/11/12 գործով որոշման 25-րդ կետում արտահայտել է հետևյալ իրավական դիրքորոշումը՝ «...քրեական դատավարությունն իրականացվում է ոչ միայն հանցագործությունը բացահայտելու և մեղավորներին քրեական պատասխանատվության ենթարկելու, այլև հանցագործության արդյունքում տուժողի իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանությունն ապահովելու նպատակով»:

Այսպիսով, ամփոփելով վերը նշվածը, կարող ենք գալ եզրակացության, որ սույն գործով կյանքի իրավունքի խախտման շուրջ կատարվել է ոչ արդյունավետ քննություն, այն եղել է թերություններով, բացթողումներով և ՀՀ քրեադատավարական օրենսդրությամբ սահմանված նորմերի խախտմամբ:

Այսպիսով, հիմք ընդունելով վերոգրյալը, ղեկավարվելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 290-րդ հոդվածի դրույթները,

Խնդրում եմ

վերացնել 2013թ. հոկտեմբերի 23-ի ՀՀ ոստիկանության Արաբկիրի քննչական բաժնի քննիչ Գ. Ռ. Ագաջանյանի կողմից կայացված նյութերով քրեական գործի հարուցումը մերժելու մասին որոշումը և գործն ուղարկել նախաքննության

Կից ներկայացվում է՝

1. 2013թ. հոկտեմբերի 23-ի ՀՀ ոստիկանության Արաբկիրի քննչական բաժնի քննիչ Գ. Ռ. Ագաջանյանի կողմից կայացված նյութերով քրեական գործի հարուցումը մերժելու մասին որոշումը

2. 25.11.2013թ. բողոքը մերժելու մասին որոշման և ստացման ծրարի պատճենները:

3. լիազորագրի պատճենը (օրիգինալ լիազորագիրը գտնվում է գործի նյութերում):

Դիմողներ՝

Ա. Զալյան

Ա. Չատինյան

19.12.2013թ.